

Livet sker på egen risk

Svenska Dagbladet den 1 september 2022

Ekonomiskt relevant risktagande kan handla om allt ifrån hur benägen en person är att investera i potentiellt riskfyllda projekt till om hon gillar lotterier. Hur villig – eller ovillig – en person är att ta risk korrelerar med en mängd intressanta nationalekonomiska fenomen. Till exempel är den mer riskbenägna generellt mer avogt inställd till ekonomisk omfördelning i samhället.

Omfördelning kan nämligen liknas vid ett slags försäkring, och den som inte har så mycket emot att ta risk är generellt mindre intresserad av sådana försäkringar. På samma sätt verkar det faktum att män i genomsnitt är mer risktagande än vad kvinnor är kunna åtminstone delvis förklara varför kvinnor är mindre villiga än män att tävla om toppositioner – och därmed oftare går miste om de höga löner sådana positioner erbjuder.

Mina nationalekonomiska funderingar kring risk och risktagande visade sig följa med även på sommarlovet i år: Tillsammans med mina döttrar tillbringade jag hela juli i Sverige, och fick även då tillfälle att reflektera över det här med risk och riskaversion. I ett samtal med en vän fick jag till exempel, inte för första gången, frågan om hur jag egentligen törs bo i USA. "Det finns ju ingen välfärdsstat, inga trygghetsystem att tala om", pekade hen på och frågade sig hur USA kan vara en så attraktiv destination för migranter och flyktingar. "Hur vågar de? Som trygghetsnarkoman-svensk känns det ju så farligt."

Intressanta frågor med mångfacetterade svar. Det kan ju vara så enkelt att det är den högre avkastning som i genomsnitt följer med högre risk, som gör det tillräckligt lockande att våga sig på en flytt. Och för de få som faktiskt gör ett aktivt val om vilket land de vill leva i är det naturligtvis fler faktorer än risk som spelar in. Men de allra flesta väljer ju inte land alls – majoriteten av oss stannar där vi är födda. Och min känsla är definitivt inte att mina svenska vänner å ena sidan och mina amerikanska å den andra har fundamentalt olika nivåer på sin riskvillighet.

Och även om USA har vissa former av risker i och med avsaknaden av en lika stor välfärdsstat som Sverige har, är jag inte säker på att gemene amerikan skulle hålla med om att Sverige alltid är så riskavert. Ibland är det snarare tvärtom.

Under sommaren i Sverige kunde min nioåriga dotter till exempel få möjlighet att vara hemma själv en stund medan resten av familjen tog en cykeltur som hon inte hade lust att följa med på. Dessutom fick hon två gånger gå alldeles själv till affären – och till och med korsa ett övergångsställe – för att handla en liter mjölk.

Det var stora steg för en nioåring (stolt som en tupp var hon när hon sedan drack sin egeninhandlade mjölk!) som dock inte är möjliga för henne att göra hemma i Maryland. För här uppfattas sådant som alldeles på tok för riskfyllt (trots att vi bor i det säkraste och lugnaste område som tänkas kan) – och svenskarna som riktiga gamblers som tillåter sådana läskigheter.

Johanna Möllerström